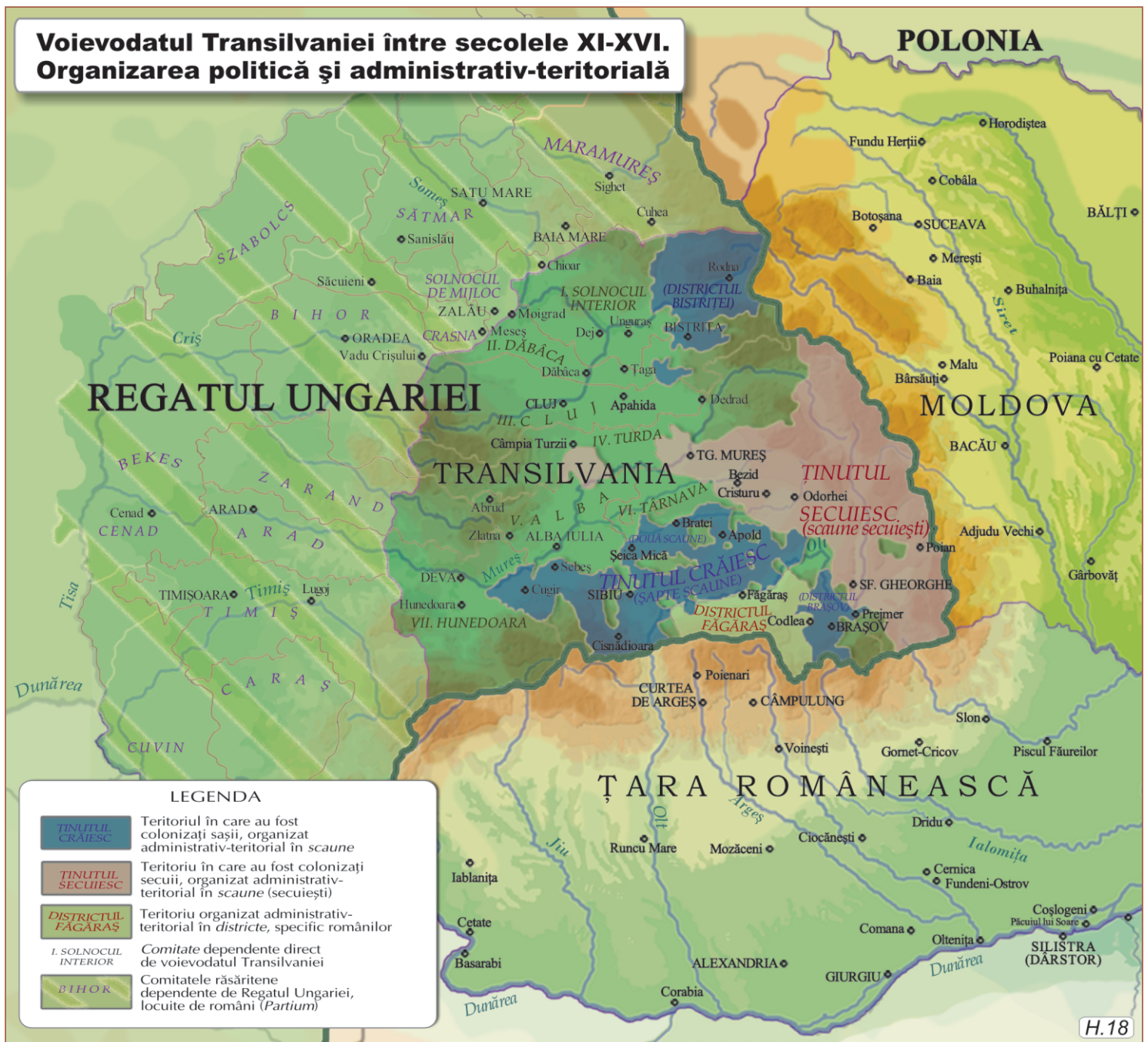

Voievodatul Transilvaniei între secolele XI-XVI. Organizarea politică și administrativ-teritorială

Regatul Ungariei a cucerit Transilvania între secolele XI-XVI. Coroana maghiară a administrat provincia Transilvania după sistemul feudalismului apusean. Organizarea administrativ-teritorială a constat în *comitate* maghiare, *scaune* secuiești și săsești, dar și *districte* românești.

Instituția voievodatului – tradițională la români – era menținută. Voievodatul Transilvaniei era *autonom* în raport cu *Coroana Ungariei*. Voievodul era numit de regele Ungariei, fie confirmând alegerea localnicilor fie fiind de acord cu nobilimea. Voievodul avea atribuții administrative, militare și juridice.

Statutul politico-juridic al românilor era condiționat de apartenența la religia catolică. Decretele regale din anii 1365-1366 acordau calitatea de nobil numai catolicilor. Alianța celor trei stări, *Unio trium nationum* – alcătuită din nobilimea maghiară, patriciatul sașilor și fruntașii secuilor – i-a exclus pe români de la viața politică.

Transilvania capătă un nou statut politico-juridic după transformarea Ungariei în pașalâc. De la 1541, Transilvania se constituie ca *principat autonom sub suzeranitate otomană*, în condițiile în care Ungaria fusese învinsă de turci la *Mohács* (1526) și împărțită de cele două imperii: habsburgic și otoman.

Așa vă place Istoria?

„Regiunea Transilvaniei este așezată dincolo de Dunăre. A fost locuită odinioară de daci, popoare viteze și vestite prin multe înfrângeri ale romanilor; în vremea noastră e locuită de trei popoare: sașii, secuii și românii”.

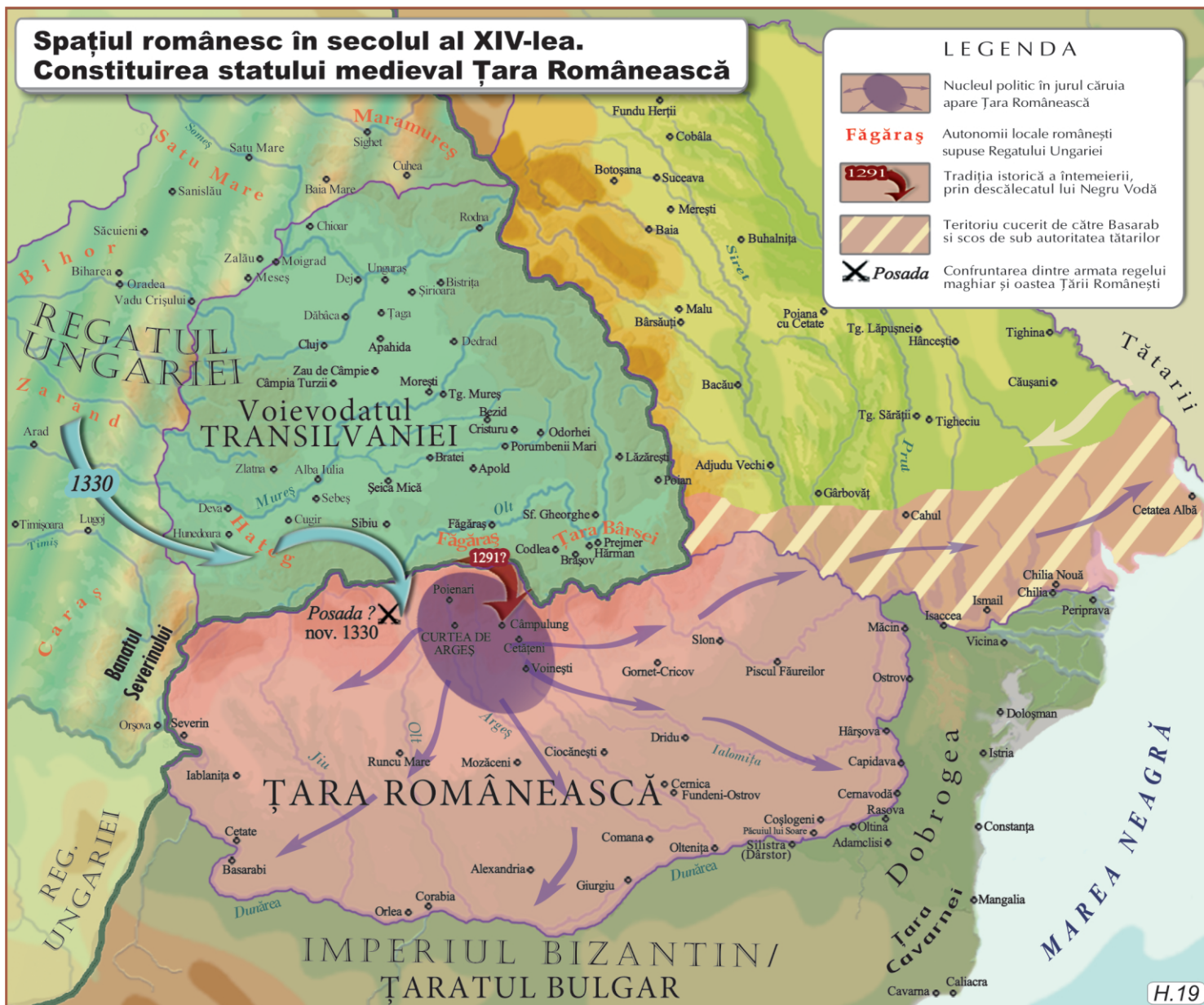
Enea Silvio Piccolomini, *Cosmografia*

„(Transilvania) Este locuită de „trei națiuni”: secuii, ungurii, sașii, așa adăuga totuși și români, care îi ajung ușor la număr, totuși nu au nici o libertate, nici o nobilime, nici un drept al lor în afară de un număr mic locuind în districtul Hațeg în care se crede că a fost capitala lui Decebal și care pe vremea lui Ioan de Hunedoara, băștinaș de acolo, a dobândit noblețea pentru că întotdeauna au luat parte neobosit la lupta împotriva turcilor”.

Anton Verancsics, *Descrierea Transilvaniei, Moldovei și Țării Românești*

„Românii, ca popor cucerit și supus, nu au beneficiat de avantaje și privilegii globale din partea autorităților Regatului Ungariei, așa cum au beneficiat celelate populații venite în grupuri compacte în Transilvania. Prin urmare, ei s-au străduit să supraviețuiască în noile condiții și să-și adapteze vechile instituții teritoriale administrative realităților implantate dinspre Apus. Organizațiile teritoriale ale românilor, de origine romană... au fost țări, chezate, voievodate (ducate) și, mai rar, jupanate”.

Spațiul românesc în secolul al XIV-lea. Constituirea statului medieval Țara Românească

Diploma Cavalerilor Ioaniți este izvorul istoric care ne înfățișează imaginea unei societăți dinamice, în spiritul european al zonei sud-estice, aflate în plin proces de constituire și afirmare. O societate aflată în progres demografic, instituțional și, chiar, militar, fapt ce a permis organizarea unor voievodate capabile să realizeze statul medieval Țara Românească.

Descălecatul lui Negru Vodă este urmat de **întemeiere**. În contextul luptelor pentru tronul Ungariei, se pornește la procesul îndelungat al organizării noului stat. Valahia nord-dunăreană este atestată în izvoarele diplomatice externe. Atestat în documente ca „*mare voievod și domn*”, **Basarab** de la Argeș obține o victorie la Posada (9-12 noiembrie 1330) echivalentă cu *independența Valahiei*.

Procesul de organizare politico-instituțională este continuat de domnitorii **Nicolae Alexandru Basarab** și **Vladislav Vlaicu**. Nicolae Alexandru (1352-1364) își ia titlul de domn autocrat „*singur stăpânitor*”. În plan religios, întemeiază la 1359, la Argeș, *Mitropolia ortodoxă a Ungro-Vlahiei*. Întemeierea mitropoliei a consolidat ortodoxia și a adus prin legitimarea ecleziastică recunoașterea politică europeană. Vlaicu Vodă a respins ultima încercare maghiară de a cucerii Valahia, fapt confirmat de titulatura „*Io, Vladislav, mare voievod, domn și singur stăpânitor a toată Ungro-Vlahia*”.

Instituția centrală era Domnia. **Domnia** se legitima prin originea divină și prin credința că puterea vine de la Dumnezeu. Domnia avea caracter *ereditar* (tronul era lăsat moștenire) și *electiv* (boierii aleg domnul din cadrul dinastiei respective). **Domnul** avea putere absolută și era stăpân al întregului pământ. El îndeplinea și calitatea de *voievod*, conducător suprem al oastei. Domnul conducea ajutat de **Sfatul domnesc**, alcătuit din dregători. Organ consultativ, **Adunarea țării** era convocată în cazuri judiciare, militare și politice. **Biserica**, în calitatea de sprijin de nădejde al Domniei, era încununarea instituțională a creștinismului popular de rit ortodox. **Mitropolitul** juca rolul de întâiul sfetnic al domnului, îl încorona pe șeful statului, era al doilea demnitar în stat, iar în caz de vacantare a tronului devenea locțiitor al Domniei. Un atu important în lupta pentru obținerea și păstrarea ființei statale l-a jucat **Oastea cea mare**.

Județul a fost modelul administrativ-teritorial de organizare al țării. În domeniul juridic, „*dreptul românesc*” s-a menținut ca un drept cutumiar până în secolul al XV-lea.

Statul medieval Valahia a asigurat prin diplomație și lupte militare evoluția culturii și civilizației românești – în izvoare era numită *Valahia Maior*.

Așa vă place Istoria?

„Formarea statelor medievale, în general, implică a statelor românești, este rezultatul unui proces de unificare a formațiunilor prestatele preexistente, pe măsura dezvoltării societății din punct de vedere social-economic și politic, într-un paralelism sincron, deloc întâmplător... Una din consecințele marii invazii mongole din anii 1241-1242 a fost reorganizarea teritoriilor românești... În perioada imediat următoare, atât formațiunile dintre Carpați și Dunăre, cât și cele de la est de Carpați profită de criza dinastică din Regatul ungar și reușesc să-și consolideze nu numai situația politică, ci și cea economică”.

St. Pascu, *Însemnătatea internațională a constituirii statelor medievale românești de sine stătătoare*, în *Istoria Românilor*, vol. III

TEST DE EVALUARE
Voievodatul Transilvaniei între secolele XI-XVI

I. Citiți cu atenție textul de mai jos, urmărind și hărțile. Completați spațiile libere cu termenii din listă astfel încât să obțineți un text corect istoric: (10 × 2 p = 20 puncte)

O inscripție îl atestă, în Dobrogea, la 943 pe La Basarabi-Murfatlar este amintit Peste ani, o structură politică de confesiune ortodoxă, pe țărmul Mării Negre, între și era numită Impunându-se ca o forță militară, se amestecă în războiul civil pentru tron din Bizanț. În Dobrogea, cel care unește „țările” dintre Dunăre și Marea Neagră este care primește titlul de În vremea lui, Dobrogea intră în componența Țării Românești.

Lista cu termeni: *Gheorghe, Țara Cavarnei, slavonă, Mangalia, despot, Balica, Mircea cel Bătrân, Dobrotici, Varna, jupan Dimitrie.*

II. Citiți cu atenție enunțurile de mai jos și bifați cu adevărat sau fals: (10 × 2 p = 20 puncte)

1. Gesta Hungarorum menționa existența unor ducate românești în „regiunea daco-pannoniană”.
2. La 1247, regele maghiar *Bela al III-lea* emitea un act despre spațiul românesc de la sud de Carpați.
3. *Ocolul Vrancea* este amintit în opera lui Dimitrie Cantemir.
4. *Nicolae Alexandru* întemeiază Mitropolia Ungro-Vlahiei la Severin.
5. Al doilea demnitar în statul medieval românesc este *Mitropolitul*.
6. Un episcopat catolic se constituie la *Siret* dispunând de girul papalității.
7. Două cetăți-port *Chilia și Cetatea-Albă* se dezvoltă pe brațul Dunării și la Marea Neagră.
8. *Brașovul și Sibiul* se dezvoltă ca orașe construite de secui.
9. O localitate medievală situată între Deva și Timișoara este orașul *Lugoj*.
10. Un oraș medieval important centru politic, situat la sud de Carpați, este *Câmpulung Muscel*.

(Pentru bifarea corectă a enunțurilor este necesară utilizarea hărților!)

III. Citiți cu atenție sursa de mai jos: (30 puncte)

„Formarea statelor medievale din spațiul extracarpatic a constituit, totodată, un moment de mare importanță nu numai pentru istoria românească, ci și pentru aceea a Europei de Sud-Est. Apariția pe harta continentului european a acestor state la dimensiunea provinciilor istorice românești a reprezentat o dovadă grăitoare cu privire la dezvoltarea, sub toate aspectele, a societății locale. Constituirea statelor românești de sine stătătoare, rezultat al unui proces intern continuu și îndelungat, a fost impulsionată consistent și de aportul demografic și politic oferit de Transilvania”.

Șt. Pascu, *Însemnătatea internațională a constituirii statelor medievale românești de sine stătătoare*,
în *Istoria Românilor*, vol. III

Pornind de la această sursă, răspundeți la următoarele cerințe:

1. Numiți spațiul formării statelor medievale românești precizat în sursa dată. 2 puncte
2. Precizați, pe baza sursei date, spațiul european de formare a statelor medievale. 2 puncte
3. Menționați, pe baza sursei, două caracteristici ale constituirii statelor românești. 6 puncte
4. Menționați, din sursa dată, două informații referitoare la societatea locală. 6 puncte
5. Formulați, pe baza surselor, un punct de vedere referitor la rolul Transilvaniei în spațiul extracarpatic. 10 puncte
6. Argumentați, printr-un fapt istoric relevant, afirmația conform căreia românii s-au format ca state separate, la est și la sud de Carpați (utilizați hărțile). 4 puncte

IV. Elaborați, în aproximativ două pagini, un eseu despre Voievodatul Transilvaniei între secolele XI-XVI, având în vedere: (30 puncte)

- numirea a două consecințe ale cuceririi Transilvaniei de către maghiari;
- menționarea a două forme de organizare specific românești (utilizați hărțile 17, 18);
- prezentarea constituirii Voievodatului autonom al Transilvaniei (utilizați hărțile 16, 17, 18);
- menționarea unui aspect al organizării administrativ-teritoriale;
- formularea unui punct de vedere referitor la statutul politic și religios al românilor și susținerea acestuia printr-un argument istoric.

**România și alianțele regionale interbelice.
A. Mica Înțelegere (1921)**

**România și alianțele regionale interbelice.
B. Înțelegerea Balcanică (1934)**

Situația politică a Europei în anul 1938. Regimuri politice în preajma declașării celui de-al Doilea Război Mondial

La sfârșitul Primului Război Mondial, majoritatea covârșitoare a statelor europene aveau **sisteme de guvernare democratice**. Formarea primului stat **comunist**, în 1917, în Rusia fostilor țari, prin impunerea **dictaturii proletariatului** a dezvoltat mișcări similare concretizate prin apariția unei forme extreme de violență: **fascismul**. În plină criză de democrație, naționalismul inventat de Benito Mussolini impune în octombrie 1922 – în urma *marșului cămășilor negre asupra Romei* – dictatura de dreapta în Italia. În 1933, pe baza alegerilor parlamentare, în Germania este adus la putere Adolf Hitler. Se instalează la putere **nazismul**. Până în 1939 **regimurile totalitare** se impun în Portugalia, Spania, în țările Europei Centrale și de Est, cu excepția Cehoslovaciei. Regimurile totalitare se impun prin naționalism, ordine și disciplină socială, propagandă și sentimentul puterii.

În România, regele Carol al II-lea a inaugurat regimul **monarhiei autoritare**, în noaptea de 10-11 februarie 1938, prin formarea guvernului condus de Patriarhul Miron Cristea. La 20 februarie 1938 se pun bazele juridice ale guvernării personale, de mână forte, prin publicarea Constituției carliste. Redactată de juristul Istrate Micescu, legea fundamentală oferă puteri sporite regelui, care *domnea și guverna*. În perioada guvernării autoritare un rol important în viața economică, socială și politică a țării l-a jucat *camarila regală* (un grup de bancheri, industriași, oameni politici), care a servit interesele personale ale regelui. Prin instituirea regimului carlist, monarhia a părăsit rolul de *arbitru politic* întrucât regele a devenit *factotum* al vieții politice românești.

Așa vă place Istoria?

„Fasciștii și alte dictaturi de dreapta și-au menținut largul sprijin popular printr-o varietate de mijloace... vaste structuri militare care creau locuri de muncă și un sentiment al puterii, un naționalism fanatic menit să-l capteze emoțional, și imaginea unui conducător cu aură divină. Atracțiile oferite de dictaturile de dreapta în cadrul unor societăți măcinate de criză și cu puternice tradiții autocrate au făcut ca fasciștii să obțină o victorie ușoară în cea mai mare parte a Europei”.

J.R. Barber, *Istoria Europei moderne*

„Ca om de stat, Carol al II-lea a fost, totuși, un vizionar, încadrându-se perfect timpurilor în care a trăit și și-a desăvârșit opera politică. Încă de la urcarea pe tronul României, Carol a demonstrat că are o abilitate înăscută de a manevra situațiile politice, liderii și oamenii partidelor, elita și instituțiile statului, pentru realizarea obiectivului de conducere deasupra partidelor”

N. Cristea, *Imaginea publică a monarhiei în România 1866-1947*